

suis, aut sibi debitis a quocumque, etiam a rege, propter prædictam satisfactionem non effugeret pœnam illam. Sic ergo est in præsentem, ideoque ex vi illius satisfactionis non potest inferri reparatio et restitutio priorum meritorum, nisi prius aliunde supponatur illam pœnam non esse pro peccato hominibus impositam; quod si hoc supponitur, impertinens est ad rem præsentem illa satisfactio ad æqualitatem.

7. *Impugnatur ratio istius opinionis, ut minus sufficiens. — Occurritur responsioni. —* Et præterea declaratur, ostendendo simul illam rationem ex solo hoc capite esse insufficientem. Nam, qui nunc justificantur per solam attritionem cum sacramento, non possunt dici satisfacere ad æqualitatem illo modo pro culpa, quia in attritione non est illa condignitas, nec formalis repugnantia cum culpa, quæ contritioni attribuitur juxta prædictam sententiam, et tamen etiam per illam justificationem reviviscunt præcedentia merita, quia per illam etiam completur illa ultima conditio meriti, quam Concilium Tridentinum postulat; ergo signum est non pendere hanc reviviscentiam ex illa satisfactione. Fortasse dicetur applicari tunc per meritum Christi totum quod necesse est ad suppleendam illam æqualem satisfactionem. Sed imprimis hoc minus certum est quam quod merita reviviscant. Deinde hæc conditionalis vera est: Si homini attrito remittatur culpa per Christum, et reddatur gratia, ex hoc præcise reviviscunt merita præcedentia; etiamsi flagamus nullam æqualitatem satisfactionis suppleri; nam illo præcise posito, complentur omnes conditiones positæ in Concilio Tridentino, quibus positis, nihil deesse potest ad consequendum præmium meritorum. Est ergo illa æqualitas satisfactionis ad rem præsentem impertinens, neque ex hoc titulo potest dici negotium hoc ex justitia fieri.

8. *Objectio pro secunda opinione. —* Sed objici potest. Nam merita justorum per se et natura sua sunt digna æterna mercede cum effectu consequenda, etiamsi interponatur peccatum, dummodo postea auferatur, et homo tandem in gratia moriatur: ergo non potest Deus facere quin homo resurgens a peccato maneat dignus præmio præcedentium meritorum; ergo non potest facere quin merita reviviscant; quia nihil aliud est reviviscere quam manere digna præmio; tam secundum se, quam ex parte subjecti jam non habentis impedimentum; ergo hoc sequitur intrinsece

ex natura justificationis a peccato; quia, quod non est separabile ab illa, etiam de potentia absoluta, satis intrinsecum illi est. Prima etiam consequentia nota est, quia non potest Deus privare bona opera gratiæ dignitate sibi intrinseca et connaturali. Antecedens vero patet, quia nunc de facto illa opera hoc merentur de condigno, quam condignitatem non accipiunt a divina promissione, sed potius divina promissio illam in ipsis supponit, ut sæpe alias a nobis dictum est.

Solvitur. — Respondetur in ipsis quidem operibus, ratione suæ perfectionis, et gratiæ a qua profluunt, esse sufficientem condignitatem, seu proportionem ut possit eis præmium promitti sub prædicto modo et conditione, tamen de facto non conferre jus justitiæ ad præmium, nisi juxta modum divinæ promissionis. Deus autem non cogitur promittere præmium secundum omnem modum, seu secundum totam capacitatem operis secundum se spectatam, sed potuit promissionem facere pro suo arbitrio, juxta varias regulas sapientiæ suæ, ut per se notum videtur. Potuit ergo sub hac conditione promittere præmium nostris meritis, scilicet si in gratia perseveremus, vel (quod perinde est) dummodo post tale meritum nullum peccatum mortale committamus; tunc autem non reviviscerent merita; quod fuisse possibile de potentia absoluta omnes Theologi pro comperto habent, nec videntur esse ulla probabilis dubitandi ratio. Tunc autem, licet in ipsis operibus secundum se spectatis maneat semper eadem dignitas et proportio, quæ etiam manet licet homo in peccato mortali moriatur, tamen ipsi homini, etiam a peccato resurgenti, non conferrent jus ad præmium; neque secundum præsentem statum facerent illum dignum præmio, simpliciter loquendo; quia, ut homo nunc sit dignus præmio, non satis est fecisse opera digna præmio, sed necesse est ut talia opera in ipso permaneant secundum moralem æstimationem, neque sint ita retractata et deperdita, ut jam omnino sint quasi destructa, nec physice nec moraliter præsentia. Sicut etiam ut homo nunc sit dignus pœna æterna, non satis est fecisse opus dignum illa pœna, sed necesse est ut tale opus adhuc moraliter maneat, et destructum non sit. In prædicto autem casu, si Deus illo modo promississet præmium, omnino et irrecuperabiliter destruerentur merita per mortale peccatum subsequens: nam licet dignitas operis non proveniat aut pen-

deat ex promissione Dei, tamen illa moralis permanentia, qua opus transactum censetur adhuc durare in acceptatione divina, multum pendet ex promissione Dei; atque etiam ex justa pœna pro peccato oriri potest, quod homo censeatur omnino amittere illud opus peccando, ita ut ex vi illius jam non fiat dignus præmio. Unde potest argumentum in simili forma instari: nam peccatum est dignum perpetua et irrecuperabili amissione honorum omnium; ergo nunc constituit hominem dignum tali amissione; ergo, hoc ipso quod homo peccavit, quantumvis postea resurgat, semper manet dignus illa perpetua amissione. Item proportionali argumento ostendi posset hominem manere dignum æterna pœna propter peccatum semel commissum, etiamsi retractatum sit. Imo etiam colligi posset hominem nunc incurrere, propter peccatum, reatum majoris pœnæ quam Deus taxaverit, quia peccatum secundum se consideratum dignum est majori pœna; igitur hæc moralis affectio (ut sic dicam) et permanentia meritorum aut demeritorum multum pendet ex lege Dei taxantis præmia vel pœnas meritorum.

Quæ misericordia intercedat in reparandis meritis mortificatis.

9. *Decretum ex misericordia erga peccatores. — Aliud ergo justos. — Utriusque decreti fundamentum. —* Dicendum ergo censeo opus hoc supponere misericordiam et consummari per justitiam. Quod quidem in communi satis constat ex utraque sententia tractata. In particulari vero declaratur, nam imprimis necessaria fuit misericordia illius æterni decreti, quo Deus statuit leges et promissiones circa peccatores et justos: circa peccatores quidem quatenus statuit non eos punire ex toto rigore condigno, sed citra condignum, ut est in ore omnium Theologorum. Et (inter alia) benignitatem hanc in hoc ostendit, quod noluit eos punire privatione omnium meritorum, quam, ut sic dicam, ipso facto incurrant sine ulla spe remissionis talis pœnæ. Sed solum voluit id quod intrinsece et necessitate quadam comitatur peccatum, scilicet ut, quamdiu est, impediatur, et faciat hominem incapacem præmii de condigno correspondentis quibuscumque meritis, donec peccatum tollatur. Rursus circa justos intervenit misericordia in æterna promissione, qua

Deus statuit dare hominibus præmium omnium meritorum, has solum conditiones ab eis exigendo, scilicet, ut talia opera meritoria operentur in gratia et ex gratia, et quod eo tempore quo eis daturus est præmium, in gratia eos inveniat. Quare, si aliquis inquirat unde habeamus certitudinem prioris decreti seu legis misericordiæ circa peccatores, respondemus ex hac benigna promissione circa justos necessario colligi misericordiam illam circa peccatores. Quia, si Deus statuisset punire quodlibet peccatum mortale amissione perpetua omnium meritorum præcedentium, non potuisset expleri circa justos illa conditio, scilicet, quod si, tempore quo recepturi sunt præmium, inveniantur in gratia, recipiant totum præmium operum quæ in gratia et ex gratia operati fuerunt; quia, si priora merita interrupta fuissent per peccatum mortale, etiamsi postea invenirentur in gratia, non reciperent præmium illorum meritorum; quod repugnat promissioni et misericordiæ erga justos, quam secundo loco posuimus. Illa ergo promissio erga justos necessario supponit, vel includit priorem legem misericordiæ erga peccatores.

10. Si vero aliquis ulterius inquirat unde hanc posteriorem legem et promissionem habeamus, respondetur ex divinis Scripturis, a Sanctis Patribus, et distinctius quam antea a Concilio Tridentino explicatis. Nam Scriptura simpliciter promittunt vitam æternam bene operantibus in Deo; hanc autem promissionem intellexit Concilium esse ita absolutam, ut ad suam obligationem, et complementum nihil aliud requirat, nisi ut persona semel habens tale meritum sit Deo grata quando receptura est præmium. Quamvis autem hæc expositio auctoritate Concilii, quod expresse illam docet, ut vidimus, sufficienter confirmetur, tamen non obscure probari etiam potest ex verbis Pauli, quæ declaranda suscepimus, quæ supponunt deberi præmium ex justitia hujusmodi operibus, expleta illa conditione, adeo ut esset injustus Deus si illud non daret; non posset autem intervenire talis ratio justitiæ, nisi præcessisset talis promissio, ut constat, tum ex generali ratione meriti de condigno, ut nunc suppono; tum ex speciali difficultate quam in præsentem facit superveniens peccatum post præcedentia merita.

11. *Alia misericordia quæ intervenit in hac vivificatione. —* Præter hæc, necessarium etiam est aliud opus misericordiæ, quod est remittere peccatum ei qui, post multa merita, mor-

taliter peccavit, et postea pœnitentiam agit. Illi enim non debetur remissio peccati ex justitia propter præcedentia merita, quia ipsum peccatum intrinsece repugnat tali merito, et consequenter etiam est contra leges justitiæ, imo etiam contra leges misericordiæ propositas. Probatur, quia peccatum semel commissum, antequam remittatur, semper inhæret personæ, et reddit illam incapacem debiti, seu juris justitiæ ad Deum, et ideo impedit præcedentia merita, ne ipso durante, et, ut ita dicam, in sensu composito, tali subjecto debeatur de condigno præmium aliquod præcedentium meritorum; ergo impossibile est quod remissio ipsa peccati debeatur propter illa merita, cum ante remissionem concessam semper supponatur peccatum. Quæ ratio probat nec remissionem ipsam, nec contritionem, vel auxilium gratiæ ad illam efficiendam, dari de condigno propter præcedentia merita; ideoque etiam in hoc necessario intervenire misericordiam, ut mortificata merita possint reparari. Unde etiam fit hic etiam supponi aliam legem misericordiæ erga peccatores, scilicet, non puniendi illos rigore, sed citra condignum in hoc, ut non statim priventur auxiliis gratiæ sufficientibus, vel etiam efficacibus propter commissum peccatum, quamvis ipsum de se dignum esset tota illa pœna, si rigore justitiæ Deus uti voluisset. Addo præterea, etiam supposita hac gratia auxilii et contritionis, remissionem peccati non deberi ex justitia, cum tota justificatio gratis fiat, et justificatio remissionem peccati includat; utrumque enim expresse definivit Concilium Tridentinum. Cum ergo reviviscentia meritorum ex remissione peccati nascatur, necesse est ut ex hoc etiam capite per misericordiam fiat.

Quomodo in reparandis mortificatis meritis justitia intercedat.

12. Jam vero, quod supposita hac misericordia, id quod reliquum est ex justitia fiat, optime probatur argumentis factis contra priorem sententiam. Et ulterius declaratur ex proxime dictis de divina promissione, quia omne debitum Dei ad hominem, sub conditione proportionalis operis, est debitum justitiæ; imo non potest alio modo in Deo reperiri; sed, ablato peccato per Dei misericordiam, statim incipit deberi præmium priorum operum eis proportionatum, et ex promis-

sione divina sub conditione talium operum; ergo est debitum justitiæ. Atque ex eisdem principiis procedunt optime aliæ rationes quæ fieri solent. Una est supra tacta, quod divinæ justitiæ repugnat in æternum punire spirituali pœna, seu carentia alicujus gradus gratiæ et visionis Dei, peccatum mortale quod in hac vita remisit; sed nisi præmiaret meritum, mortificatum per peccatum quod postea remissum est, puniret hujusmodi peccatum tali pœna perpetua; ergo est hoc alienum a divina justitia; ergo e contrario præmium reddere talibus meritis est opus justitiæ. Hæc enim ratio necessario supponit illam legem misericordiæ cum peccatoribus, ut ipso facto non statim incurrant pec peccatum amissionem perpetuam omnium meritorum. Atque hoc modo optime etiam juvatur hæc ratio ex verbis Ezechiel. , decimo octavo: *Si impius egerit pœnitentiam de omnibus peccatis suis, omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor.* Satis enim recordaretur Deus talium iniquitatum, si propter eas præmium perpetuum præcedentium meritorum deneget. Et ideo tam Glossa ibi, quam omnes, intelligunt locum illum de recordatione peccatorum quoad aliquam punitionem perpetuam; nam quoad temporalem punitionem, recordatur sæpe Deus peccatorum remissorum, quia illa est pœna amicorum, purgationem faciens, et non perpetuum nocumentum.

13. *Explicata vi quam habet ratio Divi Thomæ, veritas confirmatur.*— *Quatenus præcedens meritum in homine maneat.*— Hinc etiam robur habet ratio, qua D. Thomas, in hac materia utitur, tertia parte, quæstione octogesima nona, articulo quinto. Nam opera meritoria semel facta semper manent in acceptatione divina; quod autem huic, qui ea fecit, non sint efficacia ad præmium, provenit ex impedimento peccati supervenientis; ergo, ablato peccato per pœnitentiam et remissionem ejus, recuperant illa merita efficaciam perducendi hominem ad vitam æternam. Hactenus fere divus Thomas. Nos vero ulterius subsumimus: sed efficacia meritorum perducendi hominem ad statum præmii est efficacia justitiæ (agimus enim de proprio merito de condigno); ergo remisso peccato, quidquid postea fit ex vi talium meritorum, fit ex justitia. Imo, juxta mentem divi Thomæ, eandem efficacitatem habent merita post ablatum peccatum, quam habebant ante peccatum commissum. Unde sicut hæc erat

ex vi justitiæ, ita et illa. Hic vero discursus supponit misericordiæ legem et promissionem supra declaratas. Quod ut melius intelligatur, advertendum est meritum, postquam præcessit, non manere alicubi formaliter, sed relinquere in homine jus ad præmium, quod jus in gratia fundatur; manere autem in Deo quantum ad acceptationem ad dandum pro illo præmium suo tempore. Peccatum ergo superveniens, excludere quidem potest ab homine formaliter gratiam, et consequenter jus ad tale præmium secundum præsentem statum; a divina autem acceptatione non potest excludere formaliter ipsum meritum, ut per se notum est, quia sunt, ut dicam, in diversis personis; ad summum ergo posset illam acceptationem expellere demeritorie, quod faceret, si Deus statuisset punire omne peccatum mortale perpetua amissione præcedentium meritorum; tunc enim intelligeremus Deum solum acceptare merita sub hac conditione: *Nisi per peccatum superveniens amittatur*, ideoque commisso peccato finiri acceptationem. At vero ostendimus Deum non statuisse punire peccatum tali pœna, nec acceptasse merita sub illa conditione, sed sub alia longe liberaliore; ergo nec demeritorie valet peccatum delere talia merita ex divina acceptatione, sed solum impedire ne habeant effectum secundum præsentem statum peccati; ergo ablato impedimento per pœnitentiam, manet acceptatio expedita, et cum eadem efficacia et obligatione. Atque ita constat quomodo prædicta ratio prædictis legibus et principiis a nobis positis nitatur.

Quomodo ex opere misericordiæ oriatur debitum justitiæ.

14. Sed interrogabit aliquis, qui fieri possit ut ex opere misericordiæ immediate oriatur debitum justitiæ, cum hæc virtutes habeant conditiones repugnantes. Respondetur etiam inter homines non esse hoc novum; nam liberalis donatio ex misericordia sæpe fit; et illa semel facta, jam non possumus secundum justitiam privare alterum re donata vel fructibus ejus. Inter homines autem et Deum est hoc multo magis necessarium; nam, ut recte dixit Augustinus, de Grat. et liber. arbit., capite sexto: *Cui daret coronam justus judex, nisi prius dedisset gratiam misericors pater? et quomodo esset ista corona justitiæ, nisi prius illa gratuita dona-*

rentur? Accedit quod hæc justitia non oritur ex illa misericordia tanquam ex causa per se, sed tanquam ex causa per accidens, scilicet removente prohibens. Hæc enim est differentia inter merita quæ consequuntur justitiam de novo reparatam, et quæ præcesserunt, quod gratia ipsa, licet ex misericordia accepta, est principium per se illius justitiæ, quæ invenitur in meritis quæ ab ipsa procedunt; quod non est inconveniens, quia in eis intervenit nova libertas et industria hominis cum gratia Dei. At vero respectu meritorum præcedentium, gratia præsens solum aufert impedimentum peccati; justitia autem fundatur per se in priori gratia et fructibus ejus sub divina promissione superius declarata, et ideo faciliori negotio conciliantur in hoc opere misericordia et justitia.

15. *Assignata ratio instatur.*— Sed urgebit aliquis, nam, ut ex promissione sub conditione operis sequatur obligatio justitiæ, necesse est, ut tale opus sit proportionatum præmio promisso; in præsentem autem hæc promissio non potest habere proportionatum opus, quia nec illud quod præcessit peccatum, proportionatum jam est, cum sit mortificatum; neque etiam ipsum opus pœnitentiæ, quod post peccatum sequitur, est proportionatum ad condignitatem meriti, cum nec ad satisfactionis æqualitatem proportionem habeat, sine qua esse non potest meritum de condigno. Quomodo enim quispiam novum aliquid mereri incipiet, qui nondum pro debito proprio satisfecit?

16. *Falso tamen.*— Respondetur duplicem in hoc negotio intervenire promissionem. Una est de remittendo peccato ei qui veram pœnitentiam egerit; et hanc fatemur non fundari in opere proportionato in ratione meriti, vel satisfactionis æqualis, sed solum in ratione dispositionis, et ad summum in ratione meriti de congruo et imperfectæ satisfactionis. Unde recte colligitur beneficium illud, quod per se ac proxime datur ratione talis actus pœnitentiæ, scilicet primam gratiam sanctificantem, et remissionem peccati, non dari ex justitia respectu ipsius pœnitentis (ut excludamus nunc justitiam Christi), sed dari ex misericordia, ideoque gratis, ut dixit Concilium Tridentinum. Altera est promissio quæ facta est operibus in gratia, et ex gratia factis, nimirum de dando illis æterno præmio, quæ non est simpliciter, sed conditionata; scilicet, si ex parte hominis, qui recepturus est præmium, non ponatur impedimentum

quod daret eo tempore vel momento, quod opportunum est ad recipiendum præmium, ut declaratum est. Hæc autem promissio, ad totum illud quod in ea promittitur, et eo modo quo promittitur, supponit proportionem sufficientem in eo opere cui fit promissio; quia et est opus gratiæ, quæ de se est perpetua, et semen gloriæ, et quodammodo deificat hominem et consequenter etiam ejus opera; et est opus propter Deum factum, ex ejusque motione et auxilio, et propter hos titulos ita ei placitum, ut, quantum ex se, maneat semper in ejus acceptatione, neque quoad hoc possit per superveniens peccatum destrui aut maculari. Unde fit tandem ut sit maxime proportionatum ad promissionem infallibilis præmii sub conditione: *Si in gratia decesserit*, seu, quod idem est: *Si in persona non sit impedimentum*. Negatur ergo quod in objectione assumitur; nam justitia, quæ in hoc opere intervenit, in hac posteriori promissione fundatur, et hæc proportionatum opus supponit, ut ostendimus. Nec refert quod talia opera postea mortificata sint, quia dicta promissio non fit illis sic mortificatis, sed vivis, et in gratia factis.

Qua ratione loquendum sit.

17. Sed quæret tandem aliquis quomodo simpliciter loquendum sit de reviviscencia meritorum; an quod sit justitiæ opus, vel misericordiæ? Respondetur primo satis commode dici posse utriusque virtutis opus esse, et utramque in hoc negotio tam illustres partes habere, ut vix possit uni potius quam alteri tribui. Quod si de omnibus operibus Dei scriptum est: *Universæ viæ Domini misericordiæ et veritas*, nullum erit inconveniens quod huic operi veluti per antonomasiam hoc tribuamus. Deinde dicitur, ad respondendum aliquid magis in particulari, necessario potius tollendam esse ambiguitatem vocis. Nam reviviscencia meritorum significare potest vel solam ablationem impedimenti, quo merita mortificabantur, vel solam retributionem talium meritorum, seu acceptationem ad illam, quatenus durat etiam pro illo statu in quo homo a peccato surrexit; utrumque enim videtur posse illa voce significari. Nam, cum meritum per solam interpositionem peccati mortificatum sit, per solam etiam ablationem ejus videtur vivificari; et, quia meritum in tantum dicitur esse vivum, in quantum secundum

præsentem justitiam est efficax et acceptum ad præmium, ideo etiam hoc nomine aut titulo optime reviviscere dicitur, quatenus in hoc subjecto incipit habere efficaciam in ordine ad præmium. Priori ergo modo reviviscencia meritorum dicitur esse opus misericordiæ; posteriori autem modo esse opus justitiæ, præsupposita misericordia; nulla enim potest esse justitia quæ obliget Deum, quæ misericordiam non supponat. Quæ omnia satis patent ex dictis.

18. Ultimo, ex dictis facile expediuntur duo ultima fundamenta eorum, qui negant Paulum in nostro themate loqui de operibus mortificatis, quæ in sectione prima proposuimus, eorumque solutionem in hunc locum reservavimus. Unum erat, quia hæc restitutio meritorum non est opus justitiæ: Paulus autem loquitur de opere, et retributione ex justitia. Assumptum ostendebatur, quia peccator dum est in statu peccati nullum jus justitiæ respectu Dei retinere potest. Ad quod breviter dicimus verum esse peccatorem pro eo statu in se nullum habere jus justitiæ, quo Deum ad aliquid agendum obliget, ut optime argumentum probat. Et per se patet, quia dum in eo statu perstiterit, nihil a Deo ex justitia consequetur, neque etiam tenetur Deus ex justitia eum ab illo statu eruere. Nihilominus tamen illud jus, quatenus fundatur in merito, quod in divino conspectu semper præsens manet, ita etiam perseverat in ejusdem acceptatione, ut ablato impedimento a persona statim in ipsa redeat. Et in idem fere redit quod Scotus, distinctione vigesima secunda, dicit, jus peccatoris permanere, esse tamen suspensum quamdiu est in peccato; vel quod etiam ait, peccatorem retinere jus, non tamen actionem respectu Dei, quamdiu in illo statu permanet. Res enim eadem est; melius vero dicitur jus illud permanere in acceptatione Dei, quam in ipso peccatore. Replica autem quæ ibi fiebat, solum probat opus hoc justitiæ supponere plura beneficia misericordiæ, quod nos concessimus et jam declaravimus.

19. Neque contra hanc justitiam obstant verba Concilii Tridentini ibi in ultimo fundamento adducta; jam enim ostendimus ex eodem Concilio, meritum de condigno, ut corona justitiæ illi retribuatur, non postulare perpetuam perseverantiam, quæ nunquam interrumpatur a tempore quo fit meritum, usque ad finem vitæ, sed illam sufficere quæ ad finalem perseverantiam, seu ad morien-

dum in gratia satis est. Verba autem Ezechielis ibidem citata recte ibi exposita sunt; sensus enim est opera justitiæ facta in gratia, si postea quis mortaliter peccet, et in eo statu perseveret, et moriatur, nihil ei prodesse quominus condigne puniatur. Unde ibidem subditur: *In injustitia, quam operati estis, moriemini*; non ergo loquitur de justo, qui, postquam peccavit, a peccato resurgit.

20. Ad replicam autem sumptam ex similitudine verborum, quæ in eodem textu de remissione peccatorum dicuntur, scilicet: *Si impius egerit pœnitentiam, etc., omnium iniquitatum ejus, quæ operatus est, non recordabor*, respondetur, etiamsi verba specie tenus sint similia, tamen materiam eorum esse diversam, quia longe diversus est modus quo peccata remittuntur, et quo merita mortificantur. Per quod responsum est ad rationem ultimo loco ibi factam; negatur enim consequentia, nimirum, quod, si merita redeant, redeant et peccata, quia hæc prorsus destruuntur, illa vero solum impediuntur, ut satis in superioribus explicavimus. Nec refert quod peccatum ex se sit tam efficax malum, quam actus pœnitentiæ bonum; nam, licet hoc sit verum de actu pœnitentiæ præcise sumpto, tamen quia habet conjunctam gratiam et misericordiam Dei, potentior est ad delendam culpam, quam sit peccatum ad destruendum meritum. De qua re hic plura non dicemus, quia materia illa de reditu peccatorum propriam postulat disputationem, quam tradidimus circa quæst. 88 tertiæ partis D. Thom.

DISPUTATIO II.

DE PERFECTA REPARATIONE MERITORUM, QUÆ IN JUSTIFICATIONE PECCATORIS FIT.

Perfectio meriti præsertim consistit in valore et efficacia ad præmium obtinendum; et ideo, sicut meritum tunc omnino mortificatur seu amittitur, quando nullum præmium propter illud reddendum est, ita e converso tunc perfecte reparatur, quando totum præmium, totusque effectus ejus integre restituitur. Cum ergo ostensum sit merita per peccatum mortificata in justificatione vivificari, hic explicandum superest qua perfectione hoc fiat, id est, quem effectum, quodve præmium habeant apud Deum illa merita,

postquam homo per pœnitentiam ad divinam gratiam rediit. Quæ sane quæstio satis est in præcedenti expedita, si attente considerentur quæ diximus, et ex illis unusquisque consequenter philosophetur. Tamen, quia Theologi graves, et antiqui, et moderni, varie de hac re opinati sunt, adeo ut pauci sint qui hanc reparationem meritorum perfectam esse velint, ideo necessarium est singulas opiniones referre et examinare, ut certius et evidentius constet hanc reparationem esse perfectam.

SECTIO PRIMA.

UTRUM MERITA VIVIFICATA VALEANT AD PROPRIUM PRÆMIUM ESSENTIALE.

1. *Sententia prima.* — *Rejicitur ut temeraria.* — Prima ergo sententia fuit, merita per peccatum mortificata solum valere post pœnitentiam peractam ad aliquod præmium accidentale obtinendum, id est, quoad gaudium quoddam, quod homo in beatitudine semper habebit de illis meritis vivificatis, quamvis propter illa non recipiat majorem visionem neque abundantiorum charitatem. Hanc opinionem sub his terminis non invenio apud aliquem auctorem Scholasticum, neque habet ullum probabile fundamentum, et ideo tanquam improbabilis et temeraria rejicienda est. Primo quidem, quia multum opponitur intentioni Pauli in verbis nostri thematis. Nam, si Deus non recordatur talium meritorum, nisi ut præmium accidentale conferat, parva certe aut fere nulla est peccantium consolatio; quia, quantumvis eos pœniteat, substantiam, ut sic dicam, illorum meritorum, et gratiam, et gloriam illis respondentem amissuri sunt; imo nec proprie dici potest Deus illorum recordari, quia revera nullum præmium confert, præter illud quod intrinsece et quasi ex natura rei sequitur ex recordatione quam de talibus meritis ipsimet beati habebunt; nam ex illa necessario resultat gaudium illud; hæc vero recordatio non tam videtur præmium meritorum, quam quid debitum naturæ in tali statu constitutæ. Quare si aliquorum meritorum præmium est, potius est eorum propter quæ homo consequitur illum statum, quam aliorum quæ jam dicuntur non valere ad beatitudinem obtinendam.

2. Unde fit ulterius ut, juxta illam sententiam, merita mortificata vel nullo modo reviviscant, vel certe non proprie ac simpliciter.